

SZÉKELYFÖLD

POLITIKAI, KÖZGAZDASÁGI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI HIRLAP

Előfizetési árak: Egész évre 6 frt, félévre 3 frt, negyedévre 1 frt 50 kr, egyes szám ára 6 kr.
Megjelenik hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.

Felolós szerkesztő és kiadóulajdonos:
I F J A B B D O B A Y J Á N O S.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
SZABÓ ALBERT KÖNYVNYOMDÁJA K. VÁSÁRHELYT.
Hirdetések díjszabály szerint. Nyitlér sora 10 kr.

Előfizetési felhívás.

A „Székelyföld” című politikai, közgazdasági társadalmi és szépirodalmi, hetenként 2-szer megjelenő hirlapra a következő árakkal előfizetést nyitunk:

Egy évre 6 frt — kr.
Fél évre 3 frt — kr.
Negyed évre 1 frt 50 kr.
Külföldre egy évre . . . 8 frt — kr.

Előfizetési pénzek bármely időben elfogadhatnak.

Lapunk azon előfizetőit, kik előfizetéseikkel még hátralékban vannak, tisztelettel kérjük azoknak beküldésére.

Kérjük egyuttal t. előfizetőinket, sziveskedjenek előfizetéseiket minél előbb megújítani, hogy apunk szétküldésében zavar ne forduljon elő.

A „Székelyföld” kiadóhivatala.

Miért pusztul Kézdi-Vásárhely népe?

I.

Mióta a népszámlálási adatok nyilvánosságra kerültek s kitűnt a szomorú valóság, hogy Kézdi-Vásárhely lakossága 10 év alatt 500 lélekkel apadt, hatóságoknál s egyeseknél, szakértők és dilettánsoknál azon vélemény vert gyökeret, hogy az apadás oka semmi más nem lehet, mint a nagy halandóság. Mindenki úgy vélekedett, hogy egy város, melynek belterületén annyi gyár, annyi különféle iparág rontja a levegőt, s hol oly példátlan zsufoltak a lakások, egészséges nem lehet, s ha a népesség pusztul, annak oka egyeb nem lehet, mint hogy az emberek erősen halnak. Ezen véleménynyel

szemben hiában állott azon valóság, hogy Kézdi-Vásárhelyt az utolsó évtizedben alig volt járványos betegség s hogy egészségebb, erősebb testalkatu embereket az egész országban találni nem lehet, mind végig erősen tartja magát azon hit, hogy e város egészségtelen, mert rossz a levegője s rossz a vize. Akadtak különben olyanok is, kiknek némi halvány sejtelmük volt arról, hogy a népesség apadásának mélyrehatóbb okai is vannak, de hivatalos adatok hiányában ezen sejtelen jelentőséggel nem bírt.

A városi hatóság egyik tagja végre beszerezte a hivatalos adatokat és saját észleletei s tapasztalataival egy emlékiratban mutatta ki azon okokat, mik a város népességi viszonyaira káros befolyással vannak.

Az emlékiratból a következőket közöljük:

Méltóságos főispán ur!

Tekintetes képviselő-testület!

Az 1891. évi népszámlálás adatai alapján az országos statisztikai hivatal 4700-ban állapította meg Kézdi-Vásárhely lakosságát. Az 1881. évi népszámlálás szerint 5200 lakosa volt, tehát az utolsó 10 év alatt e város népessége 500-al fogyott.

Ez az igazán szomorú eredmény arra indított engem, hogy kikutassuk ezen igazán példátlan hanyatlás okait.

E célból beszereztem mindazon hivatalos adatokat, melyek a születés és halálozásra vonatkoznak s az országos statisztikai hivaltaltól bekértem az arányszámokat, melyekből összehasonlítás útján, az emelkedés és hanyatlás kimutatható.

Nézetem szerint egy ország vagy egy város népességi viszonyaira nézve első sorban a születés és halálozás arányai bírnak jelentőséggel, a be- és kivándorlás

csak másod sorban jöhetnek tekintetbe. Már most, ha Kézdi-Vásárhelyt várost az ország többi részeivel hasonlítjuk össze, következő eredményre jutunk.

Az országos statisztikai hivatal kimutatása szerint Magyarországon 1000 emberre évenként átlag 45 születés és 32 halálozás esik. Ezen átlagos eredménnyel szemben azonban némely vidékek roppant nagy különbségeket tüntetnek fel, mert némely vidékeken 60 születés is csak 1000 lélekre, másokban ellenben csak 35—36; ugy szintén a halálozási arányokkal is így vagyunk, némely helyeken csupán 25 halálozás esik 1000 lakosra, másutt meg 40. Ezekből következik, hogy Magyarországon a legkedvezőbb népesedési viszonyok ott uralkodnak, hogy 60 születés és 22 halálozás esik ezer emberre, mi 35 lélekkel való évi szaporodást jelent, míg átlagos szaporodás csak 13 lélek ezer ember után.

Kézdi-Vásárhely városának az 1881. évi népszámlálás szerint 5200 lakosa volt. Ezen számot véve fel alapul s az utolsó 10 év eredményét az ország többi részéről kiállított hivatalos adatokkal összehasonlítva kijön az, alig elhíhető eredmény, hogy Kézdi-Vásárhely városában a halálozási arány az egész országban a legkedvezőbb, mert a legkisebb halálozási arányt véve (1000 ember után 25 halál) 10 év alatt 5200 emberre 1300 halál esik, míg Kézdi-Vásárhelyt ugyanezen időben 5200 lakosból csupán 1244 egyén halt el, tehát 56-tal kevesebb, mint az ország legkedvezőbb egészségügyi viszonyokkal bíró vidékén.

Kétségtelen dolog tehát, hogy Kézdi-Vásárhelyt nem a gyakori halálozásban keresendő a népesség apadásának oka.

A statisztikai adatokat tovább vizsgálva, az igazi okot a születési viszonyokban találjuk meg.

„A Székelyföld” tárczája.

Egy pompás kirándulás.

A Kárpát-Egyesület központja május 28-án Deésről kiindulólág — mint ez a lapokban már jelezve volt — kirándulást rendez az óradnai havasokra.

Ebből az alkalomból, a közönség tájékoztatása végett is, szükségesnek tartják folytatólág legalább megemlékezni erről a vidékről, mely egyike a legfenségesebb természeti szépségeknél.

Beszterczétől kezdve, gyönyörű kilátással a közel falvakra, folyton felfelé visz az út, néhol hegy-gerinczek, sok helyt fenyves erdők között. A legbájosabb panorama nyílik ki minden fordulatnál, a szem alig képes mindent végig nézni, annyira változatos a kép, ami előnkbe tárul.

Ó-Radnág az út jó, kellemes; a látnivalók leköltik a figyelmet úgy annyira, hogy alig vesszük észre, mikor a községbe érünk, mely egykor hatalmas és népes város volt. Tiszta, fehérre meszelt házak sorjából és rendezett utcákból áll a község, több helyt romokban nyomait viselvén az egykori hatalomnak és fénynek.

A községben székel a kohó és bányatelep főnöksége, élén Guzmán Jánossal, kiben a vidék egy önfeláldozó lelkes barátot bír, kinek leg-

inkább köszönhető, hogy minden hazafias eszme e vidéken pártolásra és sok életrevaló terv keresztül vitetik. Szereti is mindenki buzgalmaért és munkásságáért.

O-Radnától az Izvor patak mentén felfelé haladva, kezdődik az igazi vadregényes tájkék. Szébbnél-szebb szikla alakzatok, csucok tarkítják a völgyet, melynek egyik kitérőjében fekszik az Erdélyrészi Kárpát-Egyesület fürdője: Radnaborberek. A természet talán egy pillanatnyi jó kedvben hozta létre e bájos helyet, mely olyan mint egy tündér völgy, haragos zöld fenyőivel, csobogó patakjával, szeszélyes alakzatu sziklaival.

A völgy közepén emelkedik az E. K. E. diszes vendéglő épülete, mely az egyesületnek, a többi épületekkel együtt 12.000 forintjába került.

A svájci stílusban emelt épületben van a közös ebédlő tágas verendával, az emeleten kényelmes lakószobák, egyszerűen, de izléssel berendezve. A völgy egy oldalnyílásában áll a meleg fürdő és a hideg fürdő-ház. Utóbbinak vize 10 C. vastartalommal bír s így az összes radnai vidéki fürdők vizét gyógyító erőben felülmúlja. Mint élvezeti víz, magára is borral is kitűnő. Az egyesület már is gondoskodott, hogy a karlsruuni híres vízhez hasonló ásványvíz forgalomba bocsáttassék.

A fenyves jövőjü fürdőn egyesek és családok részére igen olcsón villákat épít az egyesület. Már is vannak, kik az építés iránt az egyesülethez for-

dultak. Nemsokára tehát a közel szikla-csucok villákkal lesznek beépítve és az egykor kietlen és elhagyott fürdőt a vendégek sokasága és a turisták csapatai lelik be.

Az egyesület aggodó gondnal és utánjárással fejleszti a fürdőt, ezzel is a vidék közgazdasági hasznára vállván, és nemzeti szempontból ide, a határszélre egy erős magyar központot teremtén.

A fürdőről a legfelségesebb kirándulásokat tehetni, mert a közelben emeli fel hótakart fejét az Ünkő 2280 méter magasságban. Gyönyörű szép látvány e hegy-óriás, csúcán szemképrázató, csillogó hóval, alantabb haragos zöld fenyő-erdővel és lábánál világosabb árnyalatba átmenő növényzettel. A zerge lakóhelye ez a hegy, hol csapatokban fut végig a gerinczek, és ugrik át a szakadékokon.

Nem messze van a szelidebb alakzatu Korongos, melyen dus választékban fejlődik és virágzik a gyopár virág, az egyesületnek jelvény virága. Kosár számra hozzák le a pásztorfiúk ezt a kedves havasi virágot, melyet a fürdőben aztán elkapkodnak a vendégek, hogy szétvigyék az ország minden tájékára. Az E. K. E. első Kárpát-estélyére a rendezőség jelvényeit, a gyopár virágot is e hegyről szedték, nem tévén egyéb díszet hozzá, mint egy kis szalagot. Történelmi nevezetességi a radnai szoros, melyhez a kirándulás igen könnyű, közbül érven a

E tekintetben a legkisebb arányszámot véve, az összehasonlítás alapján 1000 ember után 35 születés, azon eredményre jutok, hogy Kézdi-Vásárhelyt a születési arány az egész országban a legrosszabb, mert 10 év alatt Magyarországban a legkedvezőtlenebb viszonyok között is 5200 emberre 2100 születés jut, míg Kézdi-Vásárhelyt csak 1383, tehát 717-tel kevesebb a legrosszabbnál is.

Mindezekből, mint számadatokon alapuló kétségbe vonhatlan igazság derül ki, hogy Kézdi-Vásárhely város népességének apadását nem a sok halálozás, hanem a kevés születés okozza.

És ez nézetem szerint sokkal nagyobb baj, mint ha megfordítva volna, mert kedvezőtlen halálozási arányokon erélyes egészségügyi intézkedésekkel javítani lehet, de a születést nem.

(Folytatása következik.)

Fölhívás az ország gazdaközön-ségéhez, ernőbirtokosaihoz és erdészeihez.

A magyar állam megalapításának ezredik évfordulóját készül 1896-ban megünnepelni a nemzet.

Hogy ez ünnep minél méltóbb legyen, elhatározta a törvényhozás, hogy annak egyik részleteként az ország fővárosában országos kiállítás rendeztessék, mely bemutatandja nemzeti kultúránk fejlődését a multban s állását a jelenben.

Ős. és Apostoli királyi Felsége, legkegyelmesebb Urunk és Királyunk, ezen országos kiállítás védnökségét legkegyelmesebben elfogadni méltóztatott.

A kereskedelemügyi miniszter ur, kire az 1892. évi II-ik törv. czikk e kiállításnak az illetékes miniszterek és egyéb szakkörök közreműködésével leendő rendezését reá ruházta, annak érdekében lelkes hangú felhívást intézett a nagy közönséghez, felszólítván az ország minden egyes polgárát, hogy e feladatában a kormányt lelkesedéssel támogassa, s járuljon hozzá a nagy nemzeti mű sikeréhez. E fölhívás kaposán most én, mint a kormány, az ország mezőgazdasági ügyeinek vezetésére hivatott tagja, kire egyszersmind a létrejött megállapodások értelmében az 1896-ki országos kiállítás VI. és VII. mezőgazdasági és erdészeti csoportjainak rendezése bízott, ezen minőségemben fordulok hazánk mezőgazdáihoz, erdőbirtokosaihoz és erdészeihez azon kérelemmel, hogy engem ezen feladatom megoldásában hazafias buzgalommal, szakértelmükkel lelkesen támogassanak, s járuljanak közre, hogy a kiállításon hazánknek, mint első sorban agrikultur államnak, mezőgazdasága és erdészete nagy fontosságukhoz méltóan legyenek bemutatva.

szellős Ördög-szorosot, meredek óriási szikla falaival, a bányatelepet, a zuzókat és kohót.

De lehetetlen mind részletesen elősorolni azt a sok szépet, a mi itt látható. A Kárpát hegység többi bérözóriásairól: a Szákáról, a Krescsenyéről, a Gergelenről és Galaczról meg sem emlékezünk.

Ide rendezi, mind említők, a Kárpát-Egyesület május 29-én országos jelleggel első nagyobb kirándulását, mely méltó, hogy minél többen vegyenek részt abban, megismervén ezzel hazánk egyik legszebb, legképrázatosabb változatosságú havasi vidékét és lendületet adni annak a fürdőnek, mely eddig a nemzet-ellenes politikai áramlatnak volt kiinduló helye és most a leghazafiasabb törekvéseknek egyik reményekre jogosító erőszeme, védőbástyája.

A magyar kultúrát viszi be az egyesület a hasokba e fürdőjének fejlesztésével és részünkről csak örüdeni tudunk, hogy a kezdet is oly szépen indult, mikép kilátásunk van arra, hogy a havasok e gyönygszeme egykor emlegetett és látogatott fürdője leend az erdélyi közönségnek.

— zsö.

A magyar mezőgazdáknek és erdészeknek meg kell mutatniok, hogy az általuk birt föld nem parlag, hogy dacára azon aránylag rövid időnek, mióta a haladás ösvényén járnak, serényen dolgoztak és felküzdötték magukat oda, a hol bátran kiállhatják az összehasonlítást Nyugat-Európa gazdáival. Meg kell mutatnunk mit tudunk, ba kell mutatnunk mink van, s ez által felismerhetővé tenni azon erőt, mely mezőgazdaságunkban és erdészetünkben rejlik, mely kulturális missiónk teljesítésére bennünket első sorban képesít, mely állami életünk legfontosabb alapját képezi.

Ha mezőgazdánk, erdőbirtokosaink és erdészeink áthatva ennek tudatától körültem csoportosulnak, teljes buzgalommal és odaadással vesznek részt a kiállítás munkálataiban, biztos a siker; s a nagy mű minden egyes munkatársa részesevé lesz azon felemelő tudatnak, hogy ő is tényezője ezen üdvös eredménynek, mely továbbhaladásunknak egyik utmutatója és nyugodtan elmondhatja, hogy híven teljesítette hazafiúi kötelességét.

A jelen a határ a mult és jövő között, az ezredéves ünnep határa leend a multnak, de egyuttal a jövő kezdete.

Mutassa be tehát a kiállítás is a mult hű képét, legyen tükre a jelen életerős munkásságának s tanúságot szolgáltató utmutató a jövőben haladásra.

Egyesek, testületek, szövetkezetek és a törvényhatóságok mindannyian közreműködtek mezőgazdasági haladásunknak, de mindmegannyian elkülönítve cselekedtek. Reményem, hogy a nagy mű sikerének biztosítása végett végre egyesülni fogunk s ez alkalom szorosabban fűzend bennünket egymáshoz. Hiszem, hogy a közélet minden érdekelt tényezője együttesen és fokozott mérvben fog nagy czél érdekében munkálkodni: — összegyűjtik mindazt, a mi mezőgazdaságunk és erdészetünk multjának megismerésére fontos, valamint mind azt, ami azoknak jelen szellemi és anyagi megzmosódását feltüntetni képes

Budapest, 1893. apr. hó.

Gróf Bethlen András,
földművelésügyi m. kir. miniszter.

Kossuth az egyházpolitikáról.

Kossuth Lajos a következő levelet intézte Helfy Ignác képviselő urhoz:

Turin, 27 Via dei Mille,
május 1893.

Kedves barátom!

Bizony aggasztó, megdöbbentőleg aggasztó jelenség az, hogy oly reakzionárius áramlat vegyül Magyarországba, a (balul) ugynevezett „egyházpolitikai” vitába, mely nagyon sötét árnyékot vet előre az ország jövődjére.

Ha egyszerűen mint elvi kérdés állana előttem az, hogy ideje van-e már annak, hogy Magyarországon a polgári állapot (état civil) világlatban tartását a polgári anyakönyvek behozatalával az állam maga kezelje és ne engedje azt a vallásfelekezeti illetőség kérdéseivel konfundálni; és vajjon ideje van-e már annak, hogy a kötelező polgári házasság behozassék; egyszerűen azt mondanám, hogy nemcsak ideje van, hanem szégyennek, gyalázatnak tartom, hogy már régen nem történt; mert én ezt nem is csak a liberális-mus, hanem egyszerűen a józan ész elementáris postulatának tekintem, még pedig oly postulatának, melynek elhanyagolása egyértelmű azzal, hogy az állam a polgárok társadalmi viszonyainak szabályozásában a maga szuverenitását abdikalálja, és a helyett, hogy szabadokká tenné az egyházakat a szabad államban, az egyházakat az állam fölé helyezi és ennek a polgári viszonyokat szabályozó szuverén jogát a lelkiismeret illetetlenségének hamis ürügye alatt a papi uralomnak aláveti; már pedig ez oly közép-kori állapot, melynek a XIX. században megtűrése oly anakronizmus, mely csakugyan ellenkezik a józan észszel.

De midőn ön azt kívánja tőlem, hogy egy rövidke levélben adjak kifejezést megdöbbentésemnek a visszaesés felett, mely a szabadelvűség terén Magyarországon mutatkozik, ön olyasmit kíván tőlem, a mit egy rövidke levélben nem tehetnék meg. Mert a polgári anyakönyvek és kötelező polgári házasság kérdése nem önálló elvi alap, hanem oly mindenféle más kérdésekkel, a kormányának az elkeresztelés kérdéseben követett eljárásával stb. kapcsolatban tárgyalatik, hogy ha visszaesést mondok a szabadelvűség terén, meg kell mondanom, hogy mi az, a miben

visszaesést látok, mert ha azt meg nem mondom, annak teszem ki magamat, hogy azt is visszaesésnek látszanám mondani, a mi nem az és félrevezetem nézetem fölül a közvéleményt — ettől pedig a fenforzó vita komplikált voltánál fogva egy rövidke levélben magamat annál kevésbé óvhatnám meg, minthogy a miniszterium egyházpolitikai programja nem is mint liberális szándok, hanem csakis mint az elkeresztelési kérdésben elkövetett baklövésnek hínárjából kibontakozás taktikája került önöknél szőnyegre. (Szégyen, gyalázat, hogy Magyarországon a XIX. század végén meg elkeresztelési kérdés is felüti fejét a régmúlt idők sirjából, ez igazán unikum a maga nemében); de ez az unikum, annak következtetése, hogy az élet civil okmányának, az anyakönyveknek vezetése a papok kezében van. Az anyakönyveknek hivatása dokumentálni azt, hogy ez és ez mikor született és kik voltak szülei; ezeknek dokumentálása tisztán polgári hatóság hivatása, mert tisztán polgári viszonyok felett határoz; de ha pap vezeti az anyakönyvet az a felekezeti tartozandóság dokumentálására is kiterjed, a mi aztán a „compelle intrare” pretenzióját vonja maga után, ám lajstromozzák a egyházak, mint akármely más testület, a maga tagjait, de ne bitorolja az állampolgárok lajstromozójának szerepét, mert az nem az egyházra tartozik.

Egy példát akarok annak bebizonyítására felhozni, hogy tévedésbe vezetném az embereket nézetem fölül, ha, a mint ön kívánja, egy rövidke levélben csupán a visszaesés kimondására szorítkoznám a nélkül, hogy mind azt, a mint az egyházpolitikai kérdésekben visszaesésnek tartok, megmondanám.

En a bonáruállal határos merényletnek tartom azt, ha a magyar katolikus klérus akármely oly kérdésben, mely a magyar törvényhozás ellenőrzése alatt álló kormány akármint tetteinek megbírálására tartozik, a római pápától kér utasítást; de azért nem tartok reakzionárius visszaesésnek mindent, a mit a primás az elkeresztelési kérdésben álláspontjának jelentett ki. Ilyen az, hogy ő a vegyes házasságból született gyermekek minő vallásban nevelését a szülők szabad akaratára kívánta bízni (természetesen a diskreczió koráig). Ez azt nem csak visszaesésnek nem, de sőt a szülők természetes jogához tartozónak, tehát szabadelvű haladásnak tartanám; azt az ellenvetést, hogy ezzel inger adatnék a családi béke megzavarására a klerikális befolyásnak, teljességgel nem tekintem olyannak, hogy e felekezeti jellegű aggály a szülők természetes jogának megcsorbitsát iga olh toá, különben is az eddig fennálló törvény sem zárhatja ki azt a befolyást, a különbség csak az, hogy a fennálló törvény azt a befolyást a törvény iránti tiszteletlenség bujtogatásának mezejére tereli. Azután, a primás amaz indítványa nem is zárná ki azt, — hogy a szülők nem tudnak megegyezni, a törvény rendelete akkor érvényesüljön.

Hát ezen egy példából is meggyőződhetik ön, hogy az ön kívánságának meg nem felelhetek.

E helyett megmondom önnek, természetesen csak amugy szegről-végről, hogy minő állásponttra helyezkedném én, ha paritjuknak tagja volnék.

Tagadhatlan, hogy Wekerle egyházpolitikai programja olyan gyermek, a ki tekiutve megfogamzásának indokait, nem igen tisztességes ágyban született; de hát született; én hát nem azt nézném, hogy kinek a borja, hanem csak azt, hogy méltó-e arra, hogy felneveltessek.

Az is tény, hogy annak a gyermeknek dajkája oly furdóbb-n mutatja be őt önöknek, a melynek vízében sok mindenféle piszkos uszkál; hát én jónak tartanám, ha önök minden lehetőt elkövetnének, hogy az a gyermek a piszkos vízből kivétesse, de nem úgy á, hogy a furdóvízzel a gyermek is kiöntessék; nagyon sajnálnám, ha önök nem lennének képesek őt a kiöntésből megvédeni, de azt meg valóságos botránynak tartanám, ha kiöntését elősegítenék.

En kategoricze kijelentem, miként én örövendtem azt látni, a (szemeim rettenetes állapotja miatt csak sikeitűlő füleim rapszodikus hallásából ismert hírlapokból) hogy Wekerle a polgári anyakönyvvezetést és polgári házasságot felvette programjába; örövendtem azért, mert mindig azon nézetben voltam és vagyok; hogy önöknek, kik mint párt nem állanak ugyan velem egy alapon, de hozzám minden más aktív pártnál közelebb állnak, kettős hivatása van: az egyik az ország állami függetlenségének kivívására törekvés, ez a fő, ez az alap, melynek minden más tekintet alá kell rendelni s azt, ha még csak egy hajszálnyira előbb is lehet vinni, semmi elképzelhető tekintetnek nem szabad alárendelni; a másik hivatásuk az, hogy a fennálló közjog keretében előforduló kérdésekben a valódi demokráciai szabadelvűség képviselőit gyanánt álljanak a nemzet előtt.

Minő álláspont következik e kettős hivatásból? Következik először az, hogy önöknek iparkodni kell minden kormányt megbuktatni, mely nem az ország állami függetlenségének álláspontjára helyezkedik; következik másodsor az, hogy ha oly

kérdés forog szőnyegen, mellyel a kormány megbuktatása nemcsak egy hajszálnival sem vinné előbbre az ország állami függetlenségének ügyét a megvalósítás felé, de sőt annak útjába újabb akadályokat gördítene, mert reakzionárius elemeket juttatna a hatalom birtokába, melyek a Bécs iránti szolgálókat még azzal is sulyosbbitanák, hogy az ország belügyi, mondhatni nem is állami, hanem provinciális szerkezetében is a szabadelvűség irány elfojtására használták hatalmukat, befolyásukat; míg ellenben a kormány azon speciális álláspontja; mely megbukását vonná maga után, előhaladást képez a szabadelvűség terén: önkönné azt valom hivatásuknak, hogy híveiknek kell maradniok a szabadelvűség irányához: nem törődve azzal, hogy e hűségükkel talán meghosszabbítják egy oly kormány életét, mely ép úgy, mint 67 óta minden elője és az ő megbuktatására következő is, az önkönné pártjának alapelvével kiálló ellentétben áll.

Ugy hallom, vannak olyanok az elleuzéken, a kik azt mondják: mi kívánjuk a kötelező polgári házasság behozatalát, de a jelenlegi kormánynak ennek keresztülvitelére tehetségében nem bízunk, s arról is meg vagyunk győződve, hogy a kormány egyházpolitikai reformjavaslatait nem szabadelvűség, hanem csakis az elkeresztelési ügyben elkövetett hibáinak hinárjából kibontakozas vágya sugallotta, — tehát mi nem akarunk a kormány e ut manőverjének szolgálai szegődni annál fogva — nos, annál fogva? — Hát annál fogva segédkezet nyújtunk a reakzionárius elemeknek, arra, hogy a piszkos fürdővízzel a gyermekket is kiöntsék s oly emberek juttassanak a hatalom birtokába, a kik a reakzionárius visszacsúszást fogják lobogtatni, de nekünk megszerzik azt az elégtételt, hogy Wekerlét et consortes megbuktattuk! — No kérem, ez komoly államférfiakhoz nem illő spekuláció, mert azt nem tehetem fel, hogy csak egy is legyen azon ellenzéki urak közt, a ki magát azon ábrándban ringatná, hogy ha az egyházpolitikai kérdésben Wekerlét megbuktatják, a bigót bécsi hatalom szabadelvűbb embert fog egy új miniszterium alakításával megbízni, a következő az lesz, hogy a reakció hajója gőzerővel fog előre törni.

Ölelem önt testvéries indulattal.

Kossuth.

Különfélék.

— **Kinevezés.** Kézdivásárhelyi kir. aljárásbíró Orbay Mátyást a osikszentmártoni kir. járásbírószághoz kir. járásbíróvá nevezte ki az igazságügyminiszterium. Gratulálunk a megérdemelt előléptetéshez.

— **Időjárásunk.** A fagyos szentek fagy nélkül multak el. Az áthűlt levegő, lassankint kezd ismét átmelegedni, a talaj hevül s a vegetáció rohamosan fejlődik. Ezek azon kellemes jelenségek, miket ezen hétről feljegyezhetünk s hogy semmi se hiányozzék, olykor-olykor kapunk egy kis jótékony esőt is. Így tehát több mint egy fél év óta most van alkalmunk, hogy az időjárással meglegyünk elégedve.

— **Állat-állományunk.** Kézdi-Vásárhelyt a rendes tavaszi állat vizsgálat a napokban megtartván, elég érdekesnek találjuk ezuttal közölni, hogy hány darab állat találtatott a városon. A hivatalos felvétel szerint van 483 ökör, 31 bika, 192 tehén, 136 üsző, 75 borjú, 11 bivalybika, 206 bivaltehen, 48 bivalüsző, 61 bivalborjú, 247 ló, 47 csikó, 494 sertés, 6 kecske, 215 juh, 2 szamár. Tehát az összes állat-állomány 1759.

— **Forgalmi akadályok.** A háromszéki székely vasut 8 napí szünetelés után ismét megindult. Azok a rombolások, miket a mult heti árvizek az egész vonalon okoztak — s melyek egy hónapi munkát ígértek — nagy erőfeszítéssel annyira kijavítottak, hogy a vasuti közlekedés megindulhatott az utazó közönség nagy örömeire.

— **Rendőrség köréből.** Nem kevesebbről van szó, mint arról, hogy vajjon egy szerelmes szívvel adott szerenáád közcsendháborítást képez-e vagy nem. A férj annak tartja, a feleség meg — kinek szolt — csupán nobel gyöngédséget lát benne. Ezen nehéz kérdés eldöntése került a rendőrség elébe. Kihallgatnának felek és tanuk s minél több adat jön össze, annál nagyobbra kezd nőni a kicsiny dolog. Az elrejtett indulatok megmozdulnak s olyan szokat adnak egyik másik fél ajkaira, mikből tudni keveset, de sejteni sokat lehet. A tárgyaló hivatalos közeg atyai módon mérsékli a feleket, mert félti, hogy az érdekes eset kisiklik kezei közül, de ki tudná azt megakadályozni,

hogy a fü, fa, a virág, vagy a szarv ne nőjön ki, ha azt a természet úgy rendelte el. A tárgyalás tovább foly s addig foly, míg az eset közönséges becsületsértéssé lapul s átvándorol a bíróság elébe, mely aztán megfosztva az ügyet romantikus színeitől, egy otromba paragraffussal agyonüti az egészet. Kimondja a véteket, kirójjá a büntetést, de nem ereszkedik annak elbirálásába, hogy vajjon a éjjeli zene olyan gálans cselekedet-e, mely a közrend szempontjából meg van engedve. Míg tehát egy újabb eset nem merül fel, a szerelmes szívek bátran áldozhatnak lantban, hegedűben s zimbalmi zengésben a szerelem oltárán, de kellő figyelem fordítandó arra, nehogy a férj uramnak zokon essék.

— **A „kézdipolyáni önkéntes tűzoltó-egyesület”** alapszabályait a m. kir. belügyminiszter meg erősítette.

— **Színészet.** Csóka Sándor színigazgató társulata, mely jelenleg Sepsiszentgyörgyön működik, június hó 1-én városunkba érkezik. Csak örvendenünk lehet, hogy oly kitűnően szervezett társulat jön hozzánk, mint a Csóka uré. Hisszük is, hogy közönségünk ismert hazafias pártfogását nem vonja meg a testülettől, melynek névsora a következő: Nők. Cs. Almási Julia, fiatal hösnő, drámai és társalgási színésznő. H. Szabó Ilka, anyaszínésznő. Hahnel Aranka, szende és naiva. Jurisics Teréz, segéd színésznő és kardalosnő. Litzemayer Poldi, magántáncosnő és társalgási színésznő. Litzemayer Szidi, magántáncosnő és és operette énekesnő. Lelle Piroksa, segéd színésznő és kardalosnő. Mérey Izabella, segéd színésznő és kardalosnő. M. Berczy Mari, komika. Nagy Iluska, segéd színésznő és kardalosnő. Orley Flora operette és népszimű primadonna. Pogány Janka operett és népszimű énekesnő. Sz. Szilágyi Etelka operette és népszimű énekesnő. Sz. Fojtényi Rozsa, segéd színésznő és kardalosnő. V. Szepessy Paula, segéd színésznő és kardalosnő. T. Erdős Adél, színésznő és kardalosnő. Ujné Semsey Luiza, színésznő és kardalosnő. K. Végé Juliánna pénztárosnő. — Férfiak: Bethleni László, operette bariton és népszimű énekes. Breznay Geiza, operette jellem komikus, apaszínész és rendező. Ifj. Bokor József, karnagy, énektanár és operett rendező. Borsody József, sugó. Csóka Sándor, igazgató. Dely Lajos, lyrai szerelmes. Győre Alajos, apaszínész és operette énekes, Gergely Imre, színész és kardalos. Kazaliczky Antal, hős, jellem és társalgási színész, rendező. Karacs Imre, opera operette tenor. Kutassy Endre, segéd színész és kardalos. Kultsár János, segéd színész és kardalos. Majthényi Sándor, segéd színész és kardalos. Mátyás Kálmán, bouvivant, társalgási és operette komikus. Nagy Dezső, segéd színész és kardalos. Palotay Gyula, színész és kardalos. Szathmáry Lajos hős szerelmes és társalgási színész. Sz. Kovács Elemér, színész és titkár. Szilágyi Dezső, bouvivant, operette tenorbuffó, komikus. Torday Béla, színész és kardalos. Ujj Ferencz, színész, kardalos és ügyelő. — Müszaki személyzet: Ruhatáros id. Nagy Dezső két segéddel. Szertáros Nagy József három segéddel. Disztemster Gyulay Béla két segéddel és egy festővel. — Saját zenekar.

A miniszteri elismerése. Lukács Béla, kereskedelemügyi miniszter a következő leiratot intézte a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamarához: „A kamara kerületének 1892. évi közgazdasági viszonyairól szóló és nagy szorgalommal szerkesztett jelentéseért elismerésemet kifejezve, értesitem a kamarát, hogy a jelentést, illetve abban foglalt javaslatokat és kívánságokat behatóan tárgyalni és lehetőleg figyelembe venni fogom.”

— **Az egykoronások.** A pénzügyminiszterium vezetésével megbízott m. kir. miniszterelnök a koronaértékre szóló egykoronás ezüstérmék forgalomba hozatala tárgyában a következő rendeletet adta ki. A birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok cs. kir. pénzügyminiszterével létrejött megállapodás alapján a m. kir. állami pénztárak, valamint a cs. kir. állami pénztárak a koronaértékre szóló egykoronás ezüstérmék kiadását 1893. évi május hó 16-án kezdik meg. A magyar és ausztriai veretű egykoronás ezüstérmék a törvény értelmében névértékükben,

— ausztriai értékre szóló fizetéseknel pedig egy koronát ötven krajczárral számítva fogandók el. Senki sincs azonban kötelezve egykoronásokat huszonöt forint, illetőleg ötven korona összegben tul fizeteskép elfogadni; csak az állami és közpénztárak tartoznak egykoronásokat korlátlan mennyiségben fizeteskép elfogadni. A m. kir. központi állampénztár, a budapesti és zágrábi állampénztárak, valamint a váltópénztári teendőket megbízott debreczeni, eszéki, fumei, győri, kassai, kolozsvári, nagyszebeni, pozsonyi, szegedi és temesvári kir. adóhivatalok egykoronás ezüstérméket minden összegben elfogadnak más törvényes fizetési eszközre való átváltás végett.

— **A marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara** köztudomására hozza, hogy a marosvásárhelyi kir. itélőtábla 1894. évben szükséges könyvkötő munkák biztosítására, továbbá kérmények és kemenczék takarítására, valamint 300 köbméter tüzifa szállítására pályázatot hirdetett. A közelebbi feltételeket az érdekeltek a kir. tábla irodájában megtekinthetik.

— **Rudolf királyi él.** A Rudolf-mondák — száma újra szaporodott egygyel. A bars megyei palóczenp a következőket beszéli Rudolf trónörökösről:

Nem igaz ám az, hogy a Rudolf királyfi meghalt. Nem halt meg, csak el volt zárva sokáig, most szabadult ki nemrég. Ugy áll a dolog, hogy a királyfi egyszer összepörölt az apjával a zsidók miatt. A királyfi védelmezte a magyarokat a zsidók ellen, ebből lett a pórpátvar. Végül, ugy megharagudott az öreg király, hogy fogta és becsukatta a fiát egy renetegül gazdag zsidónak a pinczéjébe, a ki fönn lakik Bécs városában. Így sinylett a szegény királyfi sokáig, a míg meg nem segítette az Isten, — no meg magyar leány, a ki szolgálatban van annál a nagygazdag zsidónál odafönn Bécsben. Ennek a leánynak van egy lakatoslegény szeretője. Megkérdezte minap a legény a leánytól, hogy megyen a sora. Felelé a leány:

— „Hát iszen jó dolgom volna, szabad a járás-kelésem az egész házban. De van itt egy pince, oda nem szabad bemenni senkinek, csak a vén zsidó jár oda maga.”

— „Mi ketten oda elmenjünk, ezért vagyok lakatos” — szoltott a legény.

Másnap éjjel fölnyitották a pincét, hát uramfia, a mint bevilágítottak, egy fiatal embert pillantottak meg, a kinek kócos volt a haja, a szakálka meg hasig ért.

— „Ne féljetelek tőlem”, így szoltította meg őket „hanem szabadítsátok ki, mert én vagyok a Rudolf királyfi.”

Persze, hogy nem hágyták ott szegény fejét a magyar leány, meg a szeretője. Elszöktek mind a hárman Belgium-országba, a hol most éppen a Rudolf királyfi öregapja király. Ez szörnyen megörült az unokájának, a kinek már holt hírét költötték. Most ottan várja a királyfi, hogy érte menjenek a magyarok.

— **A Pallas Nagy Lexikona** füzetes kiadásából a lefolyt héten megjelent a 24. és 25. füzet, melyekben a Bádógtól Bakony, ill. Bamboo-ig terjedő cikkeket látjuk feldolgozva. A 24. füzet. Azasia néprajzi térképét és az Autográfok második tábláját, a 25. Bács-Bodrog vármegye és Baden térképeit hozza mellékelül; a kettőben együttvéve 22 szövegábrát látunk. Az ismeretterjesztő nagyobb cikkek közül általános érdekűek a Bádóg, Bagolyfélék, Bajorország, Bajza József, Baktériumok, Balassa, Balladáról szók; melyekhez még sok magyar történelmi és etnográfiai érdekű járul. A P. N. L. megjelenik 24 (három-négy ives) füzetben; füzetje hetenkint kerül a könyvpiacon s ára 60 fillér = 30 krajczár. Megrendelhető a Pallas Irodalmi és Nyomdai Részvénytársaság kiadóhivatalánál. Kecskeméti-utca 6. sz., valamint minden könyvkereskedésben.

RÖVID HIREK.

— **A hevesi képviselőtestület,** Halász Géza tanfelügyelő kezdeményezésére elhatározta, hogy három év múlva egy polgári iskolát épít, melynek céljáról 200 000 forintot vesz fel amortizációra. — **Nagy-Szöllös és T.** Újlak között Lévai Ferencz tanító a vonatról le akart ugrani, de véletlenül a kerekek alá került, mely a szerencsétlen embert összezsuzta. — **Vizsolyán** egy odavált parasztember a nyakát elmetezte és azonnal meghalt. Tetét ittás állapotba követte el. — **A kevermesi csendőrok** a napokban egy tolvaj cigánybandát fogtak

1893. május hó 15 én.

Nyersselyem Bastruhákra
alkalmas kelméket öltönyönként 10 frt
frt 50 krért és jobb fajtájukat is — va-
lamint **fekete, fehér és színes** selyemkel-
méket méterénként 45 kr-tól 11 frt 65 kr-ig
— sima, kockázott, csikózott, mintázott
és damaszolt stb. minőségben (mintegy
240 fajtában és 2000 különböző szín s-
árnyalatban) szállít, posta és vágmen-
tesen **Henneberg G.** (es. kir. udvari
szállító) **selyemgyára Zürich-
ben.** Minták postafordulóval küldetnek.
Svájcba czimzett levelekre 10 kros és
levelezőlapokra 5 kros bélyeg ragasz-
tandó.

Ennélfogva kérem csak az én mintaköny-
veimet mutattni elő. Egyszersmind óvom
t. vevőimet a versenytársak kettős árleu-
gadási leveleitől.

Hogy berendezésem nagyszerűségét és gyári raktárban szolgáltatóképességét megítélhesse, azt jegyzem meg, hogy általam Európa legtekintélyesebb kivitele postjában, szörkelmékben, szabókélekekben, eszközöktel. Nagy könyvköltészet esak saját használatomra. Hogy a fent eladottakkal meggyőződés legyen szerezhető, meghívom a t. közönséget, hogy adandó alkalommal elárulási intézetem nagyszerű helyiségeit, melyekben 150 embert foglalkoztatok, tekintse meg. Szétküldés esak utánvétellel! Levelezések német, cseh, magyar, lengyel, olasz francia és angol nyelven.

12—20

Keleti vonal.

Érvényes 1893. május hó 1-től.

 Brassóból Bukarest felé a személyvonat indul d. u. 12.20 perczkor; gyorsvonat délután 2 óra 19 és reggel 5.15 perczkor.

Kézdi-Vásárhely	indul reggel 5.00	d. e. 9.38	d. u. 2.33	Erassó	indul reggel 5.46	regg. 8.50	d. u. 3.10		
Imecsfalva	" "	5.13	" 9.55	" 2.50	" "	6.01	" 9.09	" 3.29	
Páva-Zabola	" "	5.26	" 10.12	" 3.07	" "	6.19	" 9.31	" 3.53	
Kovászna	" "	5.46	" 10.34	" 3.39	" "	6.30	" 9.44	" 4.06	
Barátos	" "	6.03	" 10.59	" 4.04	" "	6.41	" 9.57	" 4.23	
Nagy-Borosnyó	" "	6.15	" 11.17	" 4.19	" "	6.53	" 10.12	" 4.38	
Eresztvény	" "	6.32	" 11.35	" 4.37	" "	7.11	" 10.32	" 5.03	
Sepsi-Szentgyörgy	" "	7.02 d. u.	12.10	" 5.17	Sepsi-Szentgyörgy	" "	7.33	" 11.59	" 5.31
Kilyén	" "	7.10	" 12.20	" 5.27	Eresztvény	" "	7.50	" 11.17	" 5.53
Uzon	" "	7.23	" 12.36	" 5.43	Nagy-Borosnyó	" "	8.11	" 11.41	" 6.22
Kökös	" "	7.33	" 12.49	" 5.56	Barátos	" "	8.31	" 12.08	" 6.40
Prázsmár	" "	7.48	" 1.11	" 6.18	Kovászna	" "	8.42	" 12.21	" 6.53
Százs-Hermány	" "	8.04	" 1.31	" 6.38	Páva-Zabola	" "	8.54	" 12.36	" 7.08
Brassó	érk. délelőtt 8.18	" 1.49	este 6.56	Imecsfalva	" "	" "	" "	" "	" "
				Kézdi-Vásárhely	érk. reggel 9.08	" "	12.54	este 7.26	

Nyomatott Szabó Albertnél K.-Vásárhely.